

Pozorne prečítajte text aj úlohy a odpovedzte na otázky!

Jozef Cíger Hronský: Jozef Mak

(úryvok)

V deň Božieho tela raz prihodil sa v dome div. Mater ho nechala spať, a keď ho zobudila, štedro ho krmila čerstvým posúchom. Toľko mu ho dožičila, že skoro zhíkol a skoro ju takto pokarhal:

- Mamo, nože mi nedávajte toľko! Ak Jano.....Veď on váľa horu.

Skoro tak rozprával, a jednak ho trpko poplašila, keď mu vyzradila, že dnes príde na skoncovačku August Kubanda. Príde sa dohovoriť, a po poludňajších modlitbách musí ísť s ním, aby vedel, koľko z ktorého domu budú vyháňať na pašu na hole, aby aj on videl, či je nie niektorá jalovica krivá.

- Lepšie ti tam bude, Jožko, ako doma, - hovorila mať. - Aj doma by si mal kde spávať, ale načo ti má Jano vykrikovať každú nedeľu, že je chalupa po otcovi iba jeho....Veď je Jano nie je zlý, veď to vieš, len ho ľudia naprávajú na zlé reči, a keby sa neopíjal, nedbala by som na to. Vidíš, takto i boží deň nikdy nemáme pokoja. Veď vieš, hovorila som mu: z chalupy ti nik neodhryzne, a kde ti ide zarobený groš, to lepšie porátaš ako ja. A takto až do jesene budeš mať pokoj. Naješ sa, niečo zarobiš, a keď vám jalovina privykne na pašu, ľahkú robotu budete mať vy pastieri. Nech Jano nezaklína....Ale Jano nie je zlý, veď ti nehovorím iba ja, veď ti to hovoria aj ľudia. A Kubandu len dobre počúvaj, však je ani Kubanda nie zlý, a veď je na svete mnoho ľudí dobrých. Dám ti aj Makov kožušok, mám ho odložený, jeden starý, a len sa v noci dobre prikrývaj, a dnes napoludnie choď ku krstnej materi, odober sa pekne, a večer sa vždy podívaj, od ktorej strany idú oblaky, a na druhú stranu si ľahni za stádo, nebude ti tak duť. Chalupa je Janova, to je pravda a .... Nezabudni sa v chráme božom odobrať od Panny Márie a pred kostolom odtrhni kúsok trávy – len aby ťa trhať nik nevidel, ani zeleň aby ti v hrsti nik nezazrel! – a polož chĺpok pred Bohorodičku. Aj sám sa len potom prizri. Ak nebude v chĺpku suchá bylka, nemusíš sa báť na holiach, nič zlého sa ti nestane. Na Dolinkách bozkaj kríž, to bude posledný....

Jozef Mak neprehltol viac ani kúsok posúcha, hoci nebol ešte najedený. Ani materine slová nepočul všetky; zdalo sa mu zavše, že nie mater, ale Jano mu stojí nad hlavou, zavše ho pochytí za krk, pritisne ho a vykrikuje:

- Jožko, žerieš? V mojom dome žerieš?

Jednako akosi podvedome zapamätal si všetko, čo mu mať prikazovala, všetko vykonal podľa jej rozkazu, iba ho rmútilo, že mu mať nekázala odobrať sa od Jana a že mu to ani samému neprišlo na um. I zdalo sa mu to chybou, a preto sa pozabudol, kríž v Dolinkách bozkal iba letmo, a keď to tak neúctive vykonal, nuž, pobadal, že kríž je celkom obyčajné drevo. Vyvalil oči a vtedy sa mu i plechový Kristus zdal iba plechovým.

Ale nemal kedy o tom hútať. Zaháňal jalovice, pozeral hore na vrchy a dolu do hlbokých a ďalekých dolín, objímal zrakom oblaky, čo sa otierali o končiare Orlovej a Kráľovej hole, a keď došli k stádam, oplieskaným vetrom a dažďom, keď jalovina skrotla od únavy, keď August Kubanda povedal: "Tu sme z Boha pomoci!" – vtedy sa aj on prekrižoval, a le materina dúška rozvoňala sa mu až po žilách, zato sa rozkročil, mocne rozhodil ramenami a prvý raz pleskol bičom z dobrej vôle. Grúne mu odpovedali.

Do dolín plazila sa noc, z hlbín vyvierala tma s'á zo studní, belasela a ponad ňu na západných hrebeňoch prelievalo sa roztopené zlato. Potom prišli neviditeľné ohromné pavúky a sivkastou pavučinou zasnovali noc do dolín. Na oblohe, ktorá je tu na holiach oveľa ozrutnejšia, zažmurkali božie lampy a Jozef Mak sa zabudol prizrieť, od ktorej strany sa nesú oblaky, a ľahol si ta, kde mu August Kubanda rozkázal.

ÚLOHY

1. Na základe úryvku charakterizujte rodinu (v *piatich vetách*, z ktorých každá obsahuje novú informáciu) z aspektu sociálneho postavenia a vzťahov medzi jej členmi!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 bodov	
----------	--

2. Čo je príčinou konfliktu medzi bratmi? Svoj názor vysvetlite v *dvoch vetách*!

.....

.....

.....

.....

2 body	
--------	--

3. Vymenujte 5 *povahových vlastností* Jana, na základe matkinho rozprávania!

.....

.....

.....

.....

.....

2,5 bodov	
-----------	--

4. Vymenujte 5 *povahových vlastností* Jozefa, na základe jeho správania sa a na základe toho, ako sa s ním zaobchádza matka!

.....

.....

.....

.....

.....

2,5 bodov	
-----------	--

5. Aký je váš názor na spôsob riešenia konfliktu medzi Janom a Jozefom, ktorý zvolila ich matka? Ako by ste konflikt riešili vy? Svoj názor vyjadrite *v troch vetách*, z ktorých každá obsahuje nový obsahový element!

.....

.....

.....

.....

.....

3 body	
--------	--

6. Čo charakterizuje (aké faktory ovplyvňujú) myslenie matky? Napíšte o tom *5 viet!* V každej vete uveďte novú informáciu!

.....

.....

.....

.....

.....

10 bodov	
----------	--

7. Napíšte synonymá k týmto slovám (ku každému jedno)

div:.....

zhíknuť:.....

kŕmiť:.....

dožičiť:.....

2 body	
--------	--

8. Vysvetlite v akom význame sa používa slovo **chalupa** v dnešnej modernej slovenčine!
V rámci jednej vety uveďte *štyri významy(synonymá)*!

.....
.....
.....

4 body	
--------	--

9. Namiesto dvojslovného výrazu **boží chrám** použite jednoslovný synonymný výraz!
Uveďte *dva príklady*!

.....
.....

1 bod	
-------	--

10. Nahraďte vulgarizmus **žrat'** v otázke **Jožko, žerieš?** Citovo neutrálnym slovesom!

.....

1 bod	
-------	--

11. Vyhl'adajte vety alebo výrazy z úryvku, ktoré významom patria k týmto spisovným:

Rozlúč sa pekne.....

Občas sa mu zdalo.....

Nemal čas o tom rozmýšľať.....

Ani samého ho to nenapadlo.....

Považoval to za nesprávne.....

5 bodov	
---------	--

12. Opravte slovosled vo vete **A Kubandu dobre počúvaj, však je ani Kubanda nie zlý.**

.....

2 body	
--------	--

13. Napíšte inými slovami .....a večer sa vždy **podívaj** ..... nebude ti tak **duť** .....

.....

1 bod	
-------	--

14. Charakterizujte spôsob, štýl vyjadrovania sa matky! Vymenujte štyri charakteristických znakov jej štýlu!

.....

.....

.....

.....

.....

4 body	
--------	--

